

Nepatřičná kritika

10. 5. 2009 Respekt str. 65 Mimochoodem

Petra Hůlová

"Zatímco Palach se připravoval k činu svého života, já ve své běloruské školce si ne a ne zavázat tkaničky. A pak s maminkou, když jdu za ručičku domů, na horním konci Václavského náměstí se právě rozehrává národní drama. To už jsem měl bačkůrky pěkně uložené v přihrádce, když Palach v Praze odšpuntoval benzin a lil si jej na své jinošské tělo."

Divná doba. Zatímco Klaus, starý pragmatik, by si na summitu východního partnerství nechtěl podat ruku s Lukašenkem, já, intuitivně stranící běloruské opozici, uděluji tímto černý puntík jejím kulturním činovníkům. Tedy těm, s jejichž divadlem jsem měla tu čest. Běloruské Svobodné divadlo přijelo do Prahy zahrát komorní inscenaci Generation Jeans. Hru o generaci Bělorusů, pro niž je nošení džín - od chvíle, kdy si džínovou bundu přišpendil k žerdi první protilukašenkovský demonstrant místo zabavené národní vlajky - nadčasovým symbolem svobody.

Občas je mi trapně i z něčeho, čemu jinak držím palce. Monopol na trapnost nemají jen ti blbí, bohužel, viz výše zmíněný, volně převyprávěný "palachovský" monolog. V první řadě angažované a méně už kvalitní divadelní představení jsem čekala už předem a vybavená tímto předsudkem jsem byla připravena leccos přejít. Přešla jsem. Skandování o svobodě na povel, k němuž nás, obecnstvo, vyzval herec, anebo výpadek titulků, to se stává.

Když ale někdo deklamuje, co zrovna dělal, když se Palach chystal upálit, je to podbízivý humanistický kýč a na tom nic nezmění ani sympatie k běloruské opozici. Anebo prohlášení vypravěče o tom, že pokud se jeho dcera dožije změny poměrů, bude chodit do školy na jistotu místo ve školní uniformě v džínách. Jako by školní uniforma byla zlem jen proto, že v ní všichni vypadají podobně, a džíny byly bez ohledu na režim nedotknutelným fetišem. Nastříhané proužky džínů při konci hry putovaly do publika, asi abychom ani doma nezapomněli, o čem že ta opravdová svoboda ve skutečnosti je.

Chci zdůraznit, že běloruské opozici upřímně fandím a trapnější než nepovedené momenty jedné divadelní hry se mi zdají mé vlastní pocity. Působí to jaksí nepatřičně, kritizovat opoziční běloruské divadlo. Jenže vzájemné poplácávání se po zádech, to dělávali tak rádi právě soudruzi. A politické názory, pod kterými by se člověk okamžitě podepsal, na dobré divadlo nestačí. Nejen to. Nemají s ním často vůbec co dělat.